

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (девети състав)

30 април 2014 година *

„Преюдициално запитване — Директива 2005/36/ЕО — Членове 21 и 49 — Признаване на професионалните квалификации — Достъп до професията „архитект“ — Освобождаване от професионален стаж“

По дело C-365/13

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Conseil d'État (Белгия) с акт от 20 юни 2013 г., постъпил в Съда на 1 юли 2013 г., в рамките на производство по дело

Ordre des architectes

срещу

État belge,

СЪДЪТ (девети състав),

състоящ се от: M. Safjan, председател на състав, J. Malenovský и K. Jürimäe (докладчик), съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за Ordre des architectes, от J. van Ypersele, avocat,
- за белгийското правителство, от M. Jacobs и L. Van den Broeck, в качеството на представители,
- за естонското правителство, от N. Grünberg, в качеството на представител,
- за испанското правителство, от M. García-Valdecasas Dorrego, в качеството на представител,
- за френското правителство, от D. Colas и F. Gloaguen, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от J. Hottiaux и H. Støvlbæk, в качеството на представители,

* Език на производството: френски.

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 21 и 49 от Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 септември 2005 година относно признаването на професионалните квалификации (ОВ L 255, стр. 22; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 8, стр. 3 и поправки ОВ L 271, 2007 г., стр. 18 и ОВ L 33, 2009 г., стр. 49), изменена с Регламент (ЕО) № 279/2009 на Комисията от 6 април 2009 година (ОВ L 93, стр. 11, наричана по-нататък „Директива 2005/36“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Ordre des architectes и État belge по повод на освобождаването от стаж като архитект, предвидено в белгийското право по отношение на гражданите на държави членки, различни от Кралство Белгия.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Директива 2005/36 отменя Директива 85/384/ЕИО на Съвета от 10 юни 1985 година относно взаимното признаване на дипломи, удостоверения и други официални документи за професионална квалификация в областта на архитектурата и за мерките за улесняване на ефективното упражняване на правото на установяване и свободното предоставяне на услуги (ОВ L 223, стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 1, стр. 117).
- 4 Съображение 19 от Директива 2005/36 гласи:
„Свободата на движение и взаимното признаване на удостоверенията за професионални квалификации на [...] архитекти трябва да се основават на фундаменталния принцип на автоматично признаване на удостоверения за професионални квалификации на базата на координирани минимални квалификационни изисквания. [...] Тази система следва да бъде допълнена с поредица от придобити права, от които квалифицираните специалисти да се ползват при определени условия“.
- 5 Член 1 от същата директива, озаглавен „Предмет“, посочва:

„Настоящата директива установява реда за признаване от държава членка, която обвързва достъпа до регламентирана професия или нейното упражняване на своята територия с притежаване на определени професионални квалификации (наричана по-нататък в текста „приемаща държава членка“), с цел достъп до тази професия и нейното упражняване, на професионални квалификации, придобити в една или повече други държави членки (наричана/наричани по-нататък в текста държава членка по произход), и който ред позволява на титуляра на споменатите квалификации да упражнява там същата професия“.

- 6 Член 4, параграф 1 от посочената директива предвижда:

„Признаването на професионални квалификации от приемащата държава членка предоставя на бенефициера достъп в тази държава членка до професията, за която е придобил квалификация в държавата членка по произход, и [право] да упражнява тази професия в приемащата държава членка при същите условия, които се прилагат за нейните граждани“.

- 7 Член 21 от същата директива, озаглавен „Принцип на автоматично признаване“, предвижда в параграфи 1 и 5:

„1. Всяка държава членка признава удостоверения за професионални квалификации за професиите: [...] „архитект“, изброени [точка 5.7.1 от приложение V], които отговарят на минималните квалификационни изисквания, предвидени съответно в [член 46] и, за целите на достъпа до професионалните дейности и тяхното упражняване, дава на тези удостоверения същото действие на своята територия, като издаваните от нея удостоверения за професионални квалификации.

Тези удостоверения за професионални квалификации се издават от компетентните органи на държавите членки и, при необходимост, следва да са придружени със свидетелствата, изброени [в точка 5.7.1 от приложение V].

Разпоредбите на първа и втора алинея не засягат придобитите права по [член 49].

[...]

5. Удостоверенията за професионална квалификация „архитект“, посочени в точка 5.7.1 от приложение V, които са предмет на автоматично признаване по силата на параграф 1, удостоверяват завършването на курс на обучение, започнал не по-рано от академичната година, посочена в това приложение.

[...]“.

- 8 Член 46 от Директива 2005/36, озаглавен „Обучение на архитекти“, предвижда в параграф 1:

„1. Общата продължителност на обучението трябва да включва

най-малко четири години редовно обучение в университет или в сродно учебно заведение, или най-малко шест години обучение в университет или в сродно учебно заведение, от които най-малко три години редовно обучение. Обучението трябва да приключи с полагането на изпит на университетско равнище.

Обучението, което се осъществява чрез обучение на университетско равнище, в което основен елемент е архитектурата, трябва да поддържа равновесие между теоретичните и практическите аспекти на обучението по архитектура и да осигурява придобиването на следните знания и умения:

[...]“.

- 9 Член 49 от посочената директива, озаглавен „Придобити права, които се отнасят само до архитектите“, гласи:

„1. Всяка държава членка приема удостоверенията за професионална квалификация „архитект“, изброени в приложение VI, издадени от другите държави членки, и удостоверяващи завършване на курс на обучение, започнал не по-късно от академичната година, посочена в цитираното

приложение, дори ако те не отговарят на минималните изисквания, предвидени в член 46, като им дава, що се отнася до достъпа до професионалните дейности на архитект и тяхното упражняване, същото действие на своята територия, като на удостоверенията за професионална квалификация „архитект“, които издава тя.

[...]

2. Без да се засяга параграф 1, всяка държава членка признава следните удостоверения за професионални квалификации, като им дава, що се отнася до достъпа до професионалните дейности на архитект и тяхното упражняване, същото действие на своята територия, като на удостоверенията за професионални квалификации, които издава тя: свидетелства, издадени на граждани на държави членки от държавите членки, които са въвели в действие правила, регламентиращи достъпа до професионалните дейности на архитект и тяхното упражняване [...]

[...]

Свидетелствата по [първата алинея] удостоверяват, че титулярът е получил право [...] да ползва професионалното звание „архитект“ и че е упражнявал действително, в контекста на тези правила, съответните дейности в продължение на не по-малко от три последователни години през последните пет години, предшествали издаването на свидетелството“.

Белгийското право

- 10 Член 1 от Закона от 20 февруари 1939 г. за закрила на професионалната квалификация и професията на архитекта [loi du 20 février 1939 sur la protection du titre et de la profession d'architecte] (*Moniteur belge* от 25 март 1939 г., стр. 1942), изменен със Закон от 21 ноември 2008 г. за транспониране на директиви 2005/36/ЕО и 2006/100/ЕО и за изменение на Закона от 20 февруари 1939 г. за закрила на професионалната квалификация и професията на архитекта и на Закона от 26 юни 1963 г. за създаване на Камара на архитектите [loi du 26 juin 1963 г. créant un Ordre des architectes] (*Moniteur belge* от 11 февруари 2009 г., стр. 11596, наричан по-нататък „Закона от 20 февруари 1939 г.“), гласи:

„§ 1. Никой не може да си служи с професионалната квалификация „архитект“ [...], ако не притежава диплома, установяваща, че е преминал успешно необходимите изпити за нейното получаване.

§ 2. При спазване на параграфи 1 и 4 и на членове 7 и 12 от настоящия закон в Белгия белгийците и гражданите на другите държави — членки на Европейската общност, или на друга държава — страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство [от 2 май 1992 г. (ОВ L 1, 1994 г., стр. 3, наричано по-нататък „Споразумението за ЕИП“)], могат да си служат с професионалната квалификация „архитект“, ако притежават диплома, свидетелство или друго удостоверение за професионална квалификация сред посочените в приложение 1, буква б) от настоящия закон, изменен със съобщенията, публикувани в *Официален вестник на Европейския съюз* съгласно член 21, 7, алинея 2 от [Директива 2005/36]. Пълният текст на посочените съобщения се публикува в *Moniteur belge* под формата на официално известие.

§ 2/1. Белгийската държавна администрация признава удостоверенията за професионална квалификация като архитект, посочени в приложение 2, буква а), които са издадени от другите държави членки и удостоверяват професионална квалификация, започнала най-късно през референтната учебна година, посочена в същото приложение, дори ако тези удостоверения за професионална квалификация не отговарят на минималните изисквания съгласно приложение 1, буква а). Белгийската държавна администрация свързва с тях същите правни

последници на своя територия, каквито имат удостоверенията за професионална квалификация като архитект, които тя издава, що се отнася до достъпа до професионална дейност като архитект и нейното упражняване.

[...]

§ 2/2. При спазване на параграф 2/1 се признават удостоверенията, издавани на гражданите на държавите членки от държавите членки, въвели правила относно достъпа до дейност като архитект и нейното упражняване на следните дати:

[...]

Удостоверенията, посочени в алинея 1, потвърждават, че техният притежател е получил разрешение да си служи с професионалната квалификация „архитект“ най-късно на посочената дата и в рамките на посочените правила действително е осъществявал такава дейност най-малко в продължение на три последователни години през петте години, предшестващи издаването на удостоверението.

[...]“.

- 11 Член 50, параграф 1 от Закона от 26 юни 1963 г. за създаване на Камара на архитектите (*Moniteur belge* от 5 юли 1963 г., стр. 6945), изменен със Закона от 22 декември 2009 г. за промени в някои законодателни актове с цел съобразяването им с Директива 2006/123/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно услугите на вътрешния пазар (*Moniteur belge* от 29 декември 2009 г., стр. 82151, наричан по-нататък „Законът от 26 юни 1963 г.“), предвижда:

„Никой не може да поиска вписване в таблица на Камарата, ако не е преминал двегодишен стаж при лице, вписано в таблицата в продължение най-малко на 10 години“.

- 12 Член 52, буква а) от Закона от 26 юни 1963 г. гласи:

„Съветите на Камарата освобождават от стаж, изцяло или частично, съгласно определените от Краля условия:

- а) гражданите на държавите — членки на Европейската икономическа общност, или на друга държава — страна по [Споразумението за ЕИП], които в чужбина са натрупали опит, който се счита за еквивалентен на стажа“.

- 13 Член 1 от Кралския указ от 23 март 2011 г. относно освобождаване от стаж като архитект [arrêté royal du 23 mars 2011 relatif à la dispense du stage d'architecte] (*Moniteur Belge* от 11 април 2011 г., стр. 23207, наричан по-нататък „Кралският указ от 23 март 2011 г.“) предвижда:

„Съветите на Камарата на архитектите освобождават от стажа по член 50 от Закона от 26 юни 1963 г. за създаване на Камара на архитектите гражданите на държавите — членки на Европейската икономическа общност, или на друга държава — страна по [Споразумението за ЕИП], притежаващи диплома, свидетелство или друго удостоверение за професионална квалификация съгласно член 1, параграф 2/2, приложение 1, буква б) и приложение 2, букви а) и б) от Закона от 20 февруари 1939 г. за закрита на професионалната квалификация и професията на архитекта.

Първата алинея не се прилага за дипломите, свидетелствата или други удостоверения за професионална квалификация, издадени от белгийска организация, посочена в приложение 1, буква б) и в приложение 2, буква а) от посочения по-горе Закон от 20 февруари 1939 г.“.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

- 14 Преюдициалното запитване е отправено в рамките на производство по жалба за отмяна на Кралския указ от 23 март 2011 г., подадена на 25 май 2011 г. от Ordre des architectes.
- 15 В подкрепа на жалбата си Ordre des architectes се позовава на нарушение на член 50 и член 52, буква а) от Закона от 26 юни 1963 г. Всъщност посоченият декрет предвиждал освобождаване от задължителен стаж за всички граждани на държава — страна по Споразумението за ЕИП, или на държава членка, различна от Кралство Белгия, притежаващи диплома, свидетелство или друго удостоверение, посочени в член 1, параграф 2/2, в приложение 1, буква б) и в приложение 2, букви а) и б) от Закона от 20 февруари 1939 г. Оспореният декрет обаче не установявал условия за посоченото общо освобождаване, позволяващи да се провери, че съответните граждани са натрупали опит в чужбина, който се счита за еквивалентен на стажа. По този начин посоченият кралски декрет предвиждал механизъм за общо освобождаване в зависимост от квалификацията, които изброява, без да обвързва освобождаването с обстоятелството, че страната по произхода предоставя достъп до професията „архитект“ на притежателя на тези квалификации. Освен това приложения V и VI към Директива 2005/36 не били транспонирани правилно в белгийското право, по-специално в приложение 1, буква б) и в приложение 2, буква а) към Закона от 20 февруари 1939 г. Това водело до положение, при което притежателите на диплома за архитект, които не притежават допълнителното удостоверение, позволяващо им да упражняват професията „архитект“ в тяхната държава членка по произход, биха могли да получат достъп до тази професия в Белгия, без Ordre des architectes да може да им наложи задължение за стаж, тъй като Кралският указ от 23 март 2011 г. предвижда освобождаване от задължителен стаж.
- 16 Запитващата юрисдикция пояснява в това отношение, че позоваването в Кралския указ от 23 март 2011 г. на удостоверенията за професионална квалификация, възпроизведени в приложение 1, буква б) и в приложение 2, буква а) към Закона от 20 февруари 1939 г., не гарантира наличието на минимален професионален опит, доколкото тези приложения изброяват удостоверения за професионална квалификация, без да се изисква да бъдат придружавани от свидетелства, удостоверяващи действителното упражняване на дейност като архитект. От това запитващата юрисдикция прави извод, че от обжалвания акт не следва, че притежателите на удостоверенията за професионална квалификация, посочени в него, биха се ползвали от освобождаване от стаж единствено ако са напълно квалифицирани специалисти. Поради това тя счита, че посоченият кралски декрет не е съобразен с член 52, алинея 1 от Закона от 26 юни 1963 г., който допуска предоставянето на такова освобождаване само на засегнатите граждани, които в чужбина са натрупали опит, считан за еквивалентен на стажа, а това не може да се докаже само с притежаването на съответното удостоверение за професионална квалификация. Запитващата юрисдикция счита, че следва все пак да се разгледа съвместимостта на член 52, алинея 1 от Закона от 26 юни 1963 г. с член 21, параграф 1 и с член 49 от Директива 2005/36.
- 17 При тези условия Conseil d'État решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:
- „Доколкото членове 21 и 49 от [Директива 2005/36] задължават всяка държава членка да признае на удостоверенията за професионална квалификация, посочени в тези членове, що се отнася до достъпа до професионалните дейности и тяхното упражняване, същото действие на своята територия като на удостоверенията за професионална квалификация, които издава съответната държава членка, трябва ли споменатите членове да се тълкуват в смисъл, че забраняват на държавата да изисква за вписване в таблица на Камарата на архитектите от притежателя на удостоверение за професионална квалификация като архитект, което е в съответствие с член 46 от посочената директива, или на удостоверение за професионална

квалификация, посочено в член 49, параграф 1, да отговаря освен това на изисквания за професионален стаж или опит, еквивалентни на тези, които се прилагат за притежателите на издавани на нейна територия дипломи след тяхното получаване?“.

По преюдициалния въпрос

- 18 С преюдициалния си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали членове 21 и 49 от Директива 2005/36 в редакцията ѝ, приложима към спора в главното производство, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат приемащата държава членка да изисква от притежателя на професионалната квалификация, придобита в държавата членка по произход, да премине стаж или да докаже, че е натрупал еквивалентен професионален опит, за да му разреши да упражнява професията „архитект“.
- 19 Следва да се припомни, че тази директива предвижда взаимно признаване на професионалните квалификации по отношение на определен брой регламентирани професии. Както личи от член 1 и член 4, параграф 1 от същата директива, основният предмет на последната е да гарантира на притежателите на професионална квалификация достъпа в приемащата държава членка до регламентираната професия, за която са придобили квалификация в държавата членка по произход, и възможността да упражняват тази професия в приемащата държава членка при същите условия, които се прилагат за нейните граждани.
- 20 Що се отнася по-специално до професията „архитект“, Директива 2005/36 предвижда система на автоматично признаване на удостоверения за професионални квалификации на базата на координирани минимални квалификационни изисквания, както личи от съображение 19 от тази директива.
- 21 Съгласно съдебната практика във връзка с Директива 85/384, която е отменена от Директива 2005/36, такава система на автоматично признаване на удостоверенията за професионална квалификация не допуска приемащата държава членка да поставя допълнителни изисквания за признаването на удостоверения за професионална квалификация, които са съобразени с установените в правната уредба на Съюза квалификационни условия (вж. в този смисъл решение Комисия/Португалия, C-43/06, EU:C:2007:300, точки 27 и 28, както и решение Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia и др., C-111/12, EU:C:2013:100, точки 43 и 44).
- 22 Това съображение важи и по отношение на Директива 2005/36. Във връзка с това, на първо място, трябва да се отбележи, че текстът на посочената директива е недвусмислен. Така по отношение на достъпа до професията „архитект“ член 21, параграф 1, първа алинея от тази директива предвижда, че държавите членки признават удостоверенията за професионални квалификации, изброени в точка 5.7.1 от приложение V към тази директива, и за целите на достъпа до професията „архитект“ им дават същото действие като на издаваните от тях удостоверения за професионални квалификации. Съгласно член 21, параграф 1, втора алинея от Директива 2005/36 тези удостоверения се издават от компетентните органи на държавите членки и при необходимост следва да са придружени от допълнителни свидетелства. В точка 5.7.1 от приложение V към тази директива са изброени за всяка държава членка удостоверенията за професионална квалификация, органите, които ги издават, и свидетелствата, които придружават удостоверението и позволяват да се получи достъп до професията „архитект“. Посочените удостоверения и свидетелства съответстват на минималните квалификационни изисквания по отношение на архитектите, описани в член 46 от посочената директива.
- 23 Член 21, параграф 1 от Директива 2005/36 се допълва от член 49 от тази директива. Съгласно член 49, параграф 1 от Директива 2005/36 държавите членки признават удостоверенията за професионална квалификация, изброени в приложение VI към тази директива, издадени след

завършване на курс на обучение, започнал не по-късно от референтната академична година, посочена в същото приложение, дори ако те не отговарят на минималните изисквания, предвидени в член 46 от същата директива. По отношение на достъпа до професията „архитект“ държавите членки са длъжни да дадат на тези удостоверения същото действие като на издаваните от тях удостоверения за професионална квалификация.

- 24 От това следва, че системата за автоматично признаване на професионалните квалификации, предвидена по отношение на професията „архитект“ в членове 21, 46 и 49 от Директива 2005/36, не дава никакво право на преценка на държавите членки. Поради това гражданин на държава членка, който притежава някое от удостоверенията за професионална квалификация и допълнителните свидетелства, изброени в точка 5.7.1 от приложение V или в приложение VI към тази директива, трябва да може да упражнява професията „архитект“ в друга държава членка, без последната да може да изисква от него да придобие или да докаже, че е придобил допълнителни професионални квалификации.
- 25 На второ място, посочената в точка 21 от настоящото решение забрана да се поставят каквито и да било допълнителни изисквания, важи на още по-голямо основание за Директива 2005/36, доколкото тя засилва автоматичния характер на признаването на удостоверенията за професионална квалификация за професията „архитект“ по отношение на Директива 85/384. Последната предвижда в член 23, параграф 1 възможност за държавите членки да налагат допълнителни изисквания за стаж на притежателите на удостоверения за професионална квалификация, издадени от друга държава членка, макар тези удостоверения да са взаимно признати. Директива 2005/36 премахва тази възможност, без да изменя по принцип разпоредбите относно взаимното признаване, които са предмет на съдебната практика, цитирана в точка 21 от настоящото решение.
- 26 Важно е обаче да се поясни, че макар предвидената в Директива 2005/36 система за автоматично взаимно признаване на професионалната квалификация за архитект да се урежда от принципите, които се съдържат в членове 21, 46 и 49 от тази директива, както личи от точки 22 и 23 от настоящото решение, изпълнението на тази система се основава на съдържанието на приложения V и VI към тази директива. Ето защо доброто функциониране на системата за автоматично взаимно признаване, установена в Директива 2005/36, предполага правилно транспониране от страна на държавите членки не само на членове 21, 46 и 49 от нея, но и на приложения V и VI към същата директива.
- 27 Предвид гореизложените съображения следва да се отговори на поставения въпрос, че членове 21 и 49 от Директива 2005/36 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат приемащата държава членка да изисква от притежателя на професионалната квалификация, придобита в държавата членка по произход и посочена в точка 5.7.1 от приложение V или в приложение VI към тази директива, да премине стаж или да докаже, че е натрупал еквивалентен професионален опит, за да му разреши да упражнява професията „архитект“.

По съдебните разноски

- 28 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (девети състав) реши:

Членове 21 и 49 от Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 7 септември 2005 година относно признаването на професионалните квалификации, изменена с Регламент (ЕО) № 279/2009 на Комисията от 6 април 2009 година, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат приемащата държава членка да изисква от притежателя на професионалната квалификация, придобита в държавата членка по произход и посочена в точка 5.7.1 от приложение V или в приложение VI към тази директива, да премине стаж или да докаже, че е натрупал еквивалентен професионален опит, за да му разреши да упражнява професията „архитект“.

Подписи